

Gdynia 27.06.2023

mgr Nela Strucińska

Streszczenie rozprawy doktorskiej na temat:
BEZPIECZEŃSTWO LUDNOŚCI A KONTROLA PRZESTRZENI
I WARUNKÓW ŻYCIA W MIASTACH

Promotor: dr hab. Andrzej Ostrokólski

W badaniach skupiono się na problematyce przestępczości i jej wpływie na społeczność lokalną. Zwrócono szczególną uwagę na to czy i jak uwarunkowania przestrzenne i warunki życia wpływają na ludzi i ich czyny. Głównym celem badań naukowych było *opracowanie modelu działań kontrolnych przestrzeni i warunków życia, ograniczających zjawiska przestępczości i poprawiających wykrywalność oraz dających wzrost bezpieczeństwa ludności.*

Po przedstawieniu głównego celu badawczego sformułowano główny problem badawczy: *określenie zakresu i sposobów (metod) kontroli przestrzeni i warunków życia, aby uzyskać efekt ciągłego i trwałego zmniejszania przestępczości.*

Do głównego problemu badawczego postawiono następującą hipotezę: *Uzyskanie poprawy bezpieczeństwa społeczności lokalnych jest wysoce prawdopodobne po wprowadzeniu skutecznej kontroli przestrzeni i warunków życia w rejonach sprzyjających przestępczości.*

Głównym obiektem badań empirycznych była przestępczość pospolita, która została zarejestrowana przez organy odpowiedzialne za zapobieganie, rejestrowanie i przeciwdziałanie przestępczości. Pomimo że przestępczość pospolita nie jest kategorią prawnokarną (tworzą ją przestępstwa należące w Polskim Kodeksie Karnym do różnych kategorii), to takie nazewnictwo stosowane jest statystyce policyjnej.

Przestępstwa pospolite poddane analizie nie obejmują takich rodzajów przestępstw jak: drogowe, gospodarcze, polityczne, terrorystyczne, komputerowe, przeciw obyczajności, wymiarowi sprawiedliwości, dokumentom oraz własności intelektualnej. Badania przestępczości nie obejmują najcięższych takich jak: zbrodnie przeciwko ludzkości, pokojowi, wojenne. Przestępstwa pospolite są związane z życiem codziennym,

często utożsamiane z przestępczością z użyciem przemocy w związku z tym powodują długotrwały lęk i pozostają w pamięci opinii publicznej. W dysertacji badano przestępstwa pospolite, które zostały sklasyfikowane w kodeksie karnym jako przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu oraz mieniu.

Dysertacja jest efektem wielu badań przeprowadzonych w latach 2015-2023. Treść rozprawy doktorskiej jest zawarta w trzech rozdziałach, poprzedzonych wstępem oraz zamykają ją konkluzje zawarte w zakończeniu.

Założenia realizacji badań przedstawiono w rozdziale pierwszym, a następnie zawarta została ocena - jak stan przestrzeni miejskiej i warunków życia wpływa na rozwój przestępczości. Określono zależność występowania przestępczości od specyfiki przestrzeni i warunków życia. Oceniono czy wzrost lub obniżenie stanu przestępczości zależy od zapobiegawczej kontroli przestrzeni i warunków życia na przykładzie Olsztyna i występujących w nim miejsc ze zwiększoną przestępczością. Dokonano podziału rodzajów przestępczości w Olsztynie – liczba wystąpień danego przestępstwa w stosunku do funkcji ogólnej budynku (miejsca, obiektu) wystąpienia. Rozmieszczono rodzaje przestępstw na mapach Olsztyna. Wyniki badań każdego z ww. przestępstw przedstawiono na dwóch mapach: pierwsza z rozmieszczeniem przestępstw na całej powierzchni miasta, druga pokazująca dokładny punkt skupienia przestępstwa. Miasto Olsztyn zostało wybrane ze względu, że jest w grupie miast od ponad 20.000 do blisko 200.000 mieszkańców, a jest takich miast 198 wg danych GUS na 2023 rok.

Wyciągnięto następujące wnioski:

- a) Najczęściej występującym przestępstwem jest kradzież oraz kradzież z włamaniem, największa liczba wystąpień tych przestępstw to przede wszystkim budynki wielomieszkaniowe.
- b) Najbardziej zagrożone są osiedla centralne oraz południowe. Zastosowanie metody kartowania danych pozwala zlokalizować skupiska przestępczości, ich gęstość oraz częstotliwość występowania.
- c) W efekcie uzyskano informację – gdzie powinny zostać skierowane działania zapobiegawcze.

- d) Charakter przestępstw daje informację – jakich środków zapobiegawczych powinno się używać. Obniżenie stanu przestępczości zależy od zapobiegawczej kontroli przestrzeni.

W rozdziale drugim przedstawiono przebieg kontroli przestrzeni i uzyskane wyniki, pozwalające na ustalenie jakie działania zapewniają niezbędną – rozumianą jako optymalną lub akceptowalną - kontrolę przestrzeni i warunków życia. Ocena przydatności różnych sposobów (metod) działania i skuteczności narzędzi do prowadzenia potrzebnych kontroli. Dowiedzenie lub zaprzeczenie, iż obniżenie przestępczości wymaga odpowiedniego doboru działań i narzędzi kontroli, jako zbioru przedsięwzięć profilaktycznych. Zrealizowane badania skupiały się na: warunkach życiowych (bytowych) generujących działania przestępcze, przestrzeniach zagrożonych przestępczością w przyszłości. Założono, że analiza wyników badań powyższego problemu pozwoli na opracowanie zestawu działań i narzędzi dających niezbędną (optymalną i akceptowalną) kontrolę, pozwalającą na zmniejszenie przestępczości. Przedstawiono przestępczość kryminalną w statystkach policyjnych w latach 2013-2016. Wyniki zestawiono i porównano z okresem 2017-2021. Wykonano także badania stanu bezpieczeństwa w ocenie mieszkańców Olsztyna. Zbadano i przedstawiono dotychczasowe formy zapobiegania przestępczości w Polsce. Zestawiono i porównano praktyki zapobiegania miejskiej przestępczości w innych państwach (Japonia, Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Niemcy, Norwegia). Oceniono efekty oddziaływania prewencyjno – edukacyjnego realizowanego w Olsztynie.

Wyciągnięto wnioski:

- a) Niezbędnie jest podjęcie działań wyjaśniających ludności, że bezpieczne życie w miastach i najbliższym otoczeniu zależy od aktywności wszystkich obywateli bez względu na wiek i płeć.
- b) Możliwe jest stworzenie warunków i sposobów niesienia pomocy rodzinom i osobom w trudnych sytuacjach życiowych, czynni muszą być ludzie dostrzegający takie sytuacje, a pomoc instytucji społecznych nie może być pozorna i formalna lecz skuteczna.
- c) Wielkie znaczenie ma szkolenie młodzieży, jak zapobiegać zagrożeniom bezpieczeństwa i jak przeciwdziałać, aby nie dochodziło do przestępstw.
- d) Potrzebne są dobrze opracowane programy profilaktycznego wykrywania zagrożeń przestępczością, dostosowane do warunków życia i specyfiki rejonów zamieszkania.
- e) Konieczne jest odpowiednie zabezpieczenie funduszy z budżetu samorządów i wsparcie z funduszy państwa.

W rozdziale trzecim przedstawiono opracowanie założeń do modelu kontroli przestrzeni miejskiej i warunków życia, który powinien wywołać efekt ograniczenia przestępczości. Problemem do dalszych badań jest ustalenie prawdopodobnego wpływu działań kontrolnych skoordynowanych i zapobiegających przestępczości. Dotychczasowe wyniki pozwalają na weryfikację hipotezy roboczej o następującym brzmieniu: *wszystkie działania i model kontroli przestrzeni i warunków życia powinien być odpowiedni do specyfiki zjawisk przestępczych, aby je skutecznie ograniczyć.*

Założenia do modelu kontroli przestrzeni miejskiej i warunków życia tworzą cztery zbiory:

1. Ustalone potrzeby i dostosowane narzędzia oraz optymalnie wybrane sposoby monitorowania zachowań niebezpiecznych.
2. Wybrane organizacje społeczne, instytucje i stowarzyszenia do pozytywnego wpływania na środowisko generujące zachowania niebezpieczne.
3. Zmodyfikowane działania Policji skierowane na profilaktykę i ograniczanie przestępczości.
4. Aktywny udział samorządów w rządowych programach zapobiegania przestępczości.

Wyciągnięto wnioski:

- a) Jako model rozumiany jest zbiór schematu zachowań, które mogą być wykorzystywane w innych miastach. Schematu zachowań w świetle danego zagrożenia
- b) Składowymi modelu bezpiecznego miasta są: narzędzia wspierające zapobieganie przestępczości; organizacje społeczne oddziaływujące na środowisko, w którym pojawiają się trudności – patologie, zachowania niebezpieczne; dodatkowe, wyspecjalizowane formacje Policji.
- c) Zastosowanie narzędzi zapobiegania przestępczości, wprowadzenie nowych organizacji oraz formacji wymaga dostosowania ich składowych do specyfiki danego miasta.

Uzyskano zaplanowany wynik i przedstawiono „Założenia do modelu kontroli przestrzeni miejskiej i warunków życia”, jednak badania i wnioski zawarte w dysertacji nie rozwiązują wszystkich problemów bezpieczeństwa przestrzeni miejskiej. Złożoność

problematyki i różne uwarunkowania poszczególnych miast wymagają wypracowania specyficznych odpowiedzi na zagrożenia. Wprowadzenie zmian wymaga wzrostu finansów oraz zwiększenia liczby wyspecjalizowanej kadry. Podjęty problem badawczy jest znaczący dla bezpieczeństwa ludności. Zmiany gospodarcze oraz geopolityczne będą zmieniały również rzeczywistość miast, dlatego należy reagować na istniejące problemy i przewidywać jakie kolejne zagrożenia mogą się pojawiać i jakie siły, narzędzia oraz metody należy zastosować by wpłynąć na ich ograniczenie.

Posiadane wyniki badań pozwalają stwierdzić, że problem został poznany i wyciągnięto wnioski, jednak niezbędne są dalsze badania, zmierzające do doskonalenia działań – głównie – zapobiegawczych i w zakresie wykrywania sprawców. Sądzę, że będę mogła takie badania prowadzić w instytucji, która zajmuje się tymi problemami, a zwłaszcza bezpieczeństwa ludności.

mgr Nela Strucińska

Summary of dissertation
SAFETY OF THE POPULATION AND CONTROL OF SPACE
AND LIVING CONDITION IN THE CITIES

Supervisor: dr hab. Andrzej Ostrokólski

The research focused on the problem of crime and its impact on the local community. Attention was paid to whether and how spatial and living conditions support people and their actions. The main purpose of the research was to develop models of control activities and living conditions, limiting crime and improving the detectability of space, as well as increasing the safety of the population. After prior examination of the research goal, the main research problem was formulated: developing a way and ways (methods) to control space and living conditions in order to obtain a permanent and lasting effect, reducing quality.

The following reason was put forward for the study: increasing the improvement in the safety of the local community is the result of action after effective control of space and living conditions in areas conducive to occurrence.

The main object of empirical research was common crime, which was registered by the authorities responsible for preventing, recording and countering the occurrence. Despite the fact that a common crime is not a criminal law category (it is made up of crimes in the Polish Criminal Code for various categories), political statistics are used for such nomenclature.

Common crimes do not include such types as: traffic, economic, political, computer, debauchery, judiciary, documents and internal property. Investigations of acts that do not include the most serious crimes such as: crimes against humanity, peace, war crimes. Common crimes are related to reality, often equated with effect crime, including that there may be fears and others in the community of public opinion. The dissertation examined a common crime that was classified in the Penal Code as a crime against life, health and property.

The dissertation is an indicator of many applied studies in 2015-2023. The content of the doctoral dissertation is proper in three chapters, preceded by an introduction and variable conclusions.

The assumptions of the research were introduced in the first one, and then they were included in the assessment - how the state of the city and living conditions affect the development of space. The dependence on the specifics of space and life was determined. It was assessed whether the increase or decrease of the standard status depends on the protection against the control of space and living conditions, in addition to Olsztyn and permanent places in it with standardity. A list of the types of coefficients in Olsztyn was made - the number of entries of this crime in relation to the functions using the building. The types of children on the maps of Olsztyn were arranged. Research results from the above An analysis was made on two maps: the first with the distribution of damage over the entire area of the city, the second with the diagnosis of the focus of the crime. The city of Olsztyn was marked due to the fact that it is in the group of cities with over 20,000 to nearly 200,000 inhabitants, and there are 198 such cities according to the Central Statistical Office data for 2023.

Conclusions drawn:

and).

b) Central and southern estates are interested. The use of mapping methods allows to locate the cluster of crimes, their general and general scope.

c) As a result, information was obtained - where preventive action should be applied.

d) Characteristics of the provision of information - what preventive measures apply to. The reduction in crime depends on the protection of the initial control of the space.

The second chapter presents the course of space control and the results obtained, which allow to determine what activities ensure the necessary - understood as optimal or acceptable - control of space and living conditions. Assessment of the usefulness of various ways (methods) of operation and the effectiveness of tools to conduct the necessary controls. Proving or denying that reducing crime requires an appropriate selection of activities and control tools as a set of preventive measures. The conducted research focused on: living (living) conditions generating criminal activities, areas at risk of crime in the future. It was assumed that the analysis of the research results of the above problem would allow for the development of a set of actions and tools providing the necessary (optimal and acceptable) control, allowing for the reduction of crime. Criminal crime in police statistics in 2013-2016 was presented. The results were

compiled and compared with the period 2017-2021. A study of the state of safety in the opinion of the inhabitants of Olsztyn was also carried out. The existing forms of crime prevention in Poland were examined and presented. Urban crime prevention practices in other countries (Japan, United States of America, Germany, Norway) were compiled and compared. The effects of preventive and educational impact implemented in Olsztyn were assessed.

Conclusions drawn:

- a) It is necessary to take actions to explain to the population that safe living in cities and in the immediate vicinity depends on the activity of all citizens, regardless of age and gender.
- b) It is possible to create conditions and ways to help families and individuals in difficult life situations, people who notice such situations must be active, and the help of social institutions cannot be ostensible and formal, but effective.
- c) It is of great importance to train young people on how to prevent security threats and how to prevent crime.
- d) There is a need for well-developed programs of preventive detection of crime threats, adapted to the living conditions and the specificity of the areas of residence.
- e) It is necessary to adequately secure funds from the budget of local governments and support from state funds.

The third chapter presents the development of assumptions for the model of control of urban space and living conditions, which should have the effect of reducing crime. The problem for further research is to determine the likely impact of coordinated control and crime prevention activities. The results obtained so far allow for the verification of the following working hypothesis: all activities and the model of controlling space and living conditions should be appropriate to the specificity of criminal phenomena in order to effectively limit them.

The assumptions for the model of urban space and living conditions control form four sets:

1. Established needs and adapted tools as well as optimally selected ways of monitoring dangerous behaviors.
2. Selected social organizations, institutions and associations to positively influence the environment generating dangerous behavior.
3. Modified activities of the Police aimed at preventing and reducing crime.
4. Active participation of local governments in government crime prevention programs.

Conclusions drawn:

- a) A model is understood as a set of patterns of behavior that can be used in Polish cities. A pattern of behavior in the light of a given threat

b) The components of the safe city model are: tools supporting crime prevention; social organizations affecting the environment in which difficulties arise - pathologies, dangerous behaviors; additional, specialized Police formations.

c) The use of crime prevention tools, the introduction of new organizations and formations requires adapting their components to the specificity of a given city.

The planned result was obtained and the "Assumptions for the model of urban space and living conditions control" were presented, however, the research and conclusions contained in the dissertation do not solve all the problems of urban space security. The complexity of the issues and different conditions of individual cities require the development of specific responses to threats. Introducing changes requires an increase in finances and an increase in the number of specialized staff. The undertaken research problem is significant for the safety of the population. Economic and geopolitical changes will also change the reality of cities, so it is necessary to react to existing problems and anticipate what next threats may appear and what forces, tools and methods should be used to reduce them.

The available research results allow us to conclude that the problem has been recognized and conclusions have been drawn, however, further research is needed to improve - mainly - preventive measures and in the field of detecting perpetrators. I believe that I will be able to conduct such research in an institution that deals with these problems, especially the security of the population.